

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Տարեկան գինն է . . . 120 ռ. 2
Վեցամսեայ " . . . 65 "
Եռամսեայ " . . . 35 "
Մէկ ծանուցումը տողին 40 փարս է :
Ստորագրութիւնները կանխիկ են :
Ստորագրութիւնները ամէն ամսոյն 1 ին
եւ 16 ին կը սկսին :

Դարս երկուսը լրագրութեան ծամբուն
ծախքը ամէն մէկ թիւին համար 20
փարս է :
Լրագրոյ վերաբերեալ նման կամ որ
եւ իցէ գրութիւն, խմբագրին պիտի
ուղղուի : Եւ ասոնց ծամբուն ծախ-
քը իրկողն զույգ է :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Սկզբնայի դեպքանախօսութեանց
անյաջող վախճանին վրայ՝ Գերմանիոյ
մէջ խաղաղութեան յոյսերը բոլորովին
չեն կորսուած : Գերմանիոյ լրագրի-
ներուն խօսքին նայելով, Մասրիոյ կա-
ռավարութիւնը դեպքանախօսութեան
նոր միջոցներ դնելու ջանք կ'ընէ, եւ
սարհահամար Ռուսիոյ երեսփոխաննե-
րուն ու Պառլի կոմիտէն մէջ ստեղծութիւն-
ները խիստ յաճախած են այս միջոցին :
Սակայն կ'երեւի, որ արեւմտեան սե-
րութիւններն առջնայայտանքով հաշ-
տութեան վրայ խօսակցելու միտք չու-
նին : Սկզբնայի գաղղիական դեպքան
Պ. Պուրբնէ սեպտեմբեր յայտարարութիւն
ըրերէ, կ'ըսեն, Պառլի կոմիտէն, թէ ա-
րեւմտեան սերութիւնները հաստատու-
թեամբ որոշած են Գրքորը բոլորովին
գրաւել : Եւստիպիան ինքնապատշաճ
Սկզբնայի շրջապիտակ կ'ըսէ, թէ նոր
դեպքանախօսութիւններ ընելու առիթ
պատահի, դեպքանայ ժողովը Փարիզ
պիտի դուժարով Գաղղիոյ կառավարու-
թեան խնդրով :

Եւստիպիոյ ու Բրուսիոյ կառավա-
րութեանց մէջ ալ այս միջոցին դեպքա-
նական հաղորդակցութիւններ ու ծա-
նուցադրներու փոխանակութիւն կը-
լան, եւ ասից կենթադրով, թէ այս
երկու սերութիւնները մէկմէկու մտա-
նայու երես բանած են. բայց գաղղիա-
րի եւ կարծեաց տարբերութիւնը դեռ
բոլորովին չէ վերջած մեկնուուն, ինչպէս
որ կը հասկնայ իրենց վերջին ծանուցա-
գիրներէն, որոնք մեզի համար կարեւո-
րութիւն մը չունենալով, զանց կ'ընենք
հրատարակել :

ԹՈՒՄՈՅ ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾՈՅ
ՊԼԱՏՕՆԻՒՆ ԵՐԱՆԻՐԱԿԱՆԸ
(Եւրոպայի-Թիւն)

Ստորագրութիւնը որ դեպքանախօսութեանց
սկիզբին Ստորագրութիւնն ըրեր էր, թէ Ռուսիոյ պատ-
ուոյն դպչելը որ եւ է պայման մը չկրնար ընդ ու-
նել, բայց, թէ Մեզից եւ անոր դաժնակիցնե-
րուն աչքին խաղաղութեան ամենեւնի աղէկ
եւ միայն ընդունելի պայմաններն անոնք են, որ
Ռուսիոյ պատուոյն յարմար ըլլալէն զատ, պէտք
է նաեւ բաւական ըլլան Լաբուայի ապահով-
ութեանը, եւ մշտնջենապէս առաջըն առնելու այն
դժուարութիւններուն, որոնք վերջ մը տալու
կ'աշխատի չինն :
Եստիպիոյ յայտարարութիւնը մարտ 26ին
ժողովին մէջ ըլլալէն ետեւ, լրտ Ղոն Ռուսը
չկրնար զարմանալ տեսնելով, որ ապրիլ 19ին
եղած առաջարկութիւնները Մեզից լիարժեք
դեպքանին ըսածին պէս առնելու աղէկ եւ մշտն
ընելու չզատուցան կայսեր կառավարութեանն :

Լաբուայի, Սե Ծովը մէջ պատերազմական
նաւերուն թիւը շարժաբերը, Երբ Միջերկրական
ծովու նաւական գործութիւններն առանց սահմա-
նի կը մնան, Գարդանէն (Չամադ-Գալէ) եւ
Վոսիտի նեղուցները Գաղղիոյ ու Մեզից
նաւերուն բանալ, երբ նոյն նեղուցները Ռու-
սիոյ նաւերուն առջեւ զոյգ պիտի մնային, վերջա-
պէս մեր նաւահանգիստներուն մէջ օտարազգի
հիւպատոսներ դնել ուղի, այն կերպով, որ կայ-
սեր կառավարութիւնը ազատութիւն չունենայ
այն հիւպատոսներուն հաւանութիւն տալու կամ
մերժելու, ինչպէս որ Գաղղիոյ ու Մեզից իրենց
իշխանութեան տակը եղած երկիրներուն մէջ ա-
պատութիւն եւ քրաւուսը ունին ասոնք ստե-
ղծել : Եւստիպիոյ մէջ հաստատուն ու անախան
խաղաղութեան մը բարիքը հաստատուելու յարմար
պայմաններ չեն : Ռուսիոյ սերութեանց մէջ
պայմանագրութիւն մը երկու տեսիլու համար
փոխադարձաբար պատուաւոր պէտք է ըլլայ, ա-
յս թէ ոչ, խաղաղութիւն եղած չլլայ, այլ
զենադադարով :

Եստիպիոյ նկատմունքները իրենց կատարել
ճանաչութեամբ կը ըսեն, որ լրտովին պիտի
հաստատեն, թէ անկեղծութեամբ մտածելով,
Գաղղիոյ ու Մեզից լիարժեք դեպքաններուն
թիւերը որոշուած որոշումները վախճանելու կայսեր ու-
րոշած խաղաղութեան հիմքուն չափ ապահու-
թեան հաստատուն գրաւարներ չեն կր-
նար տալ : Սե Ծովը ամեն ազգաց նաւերուն ա-
զատակէ կը բանար : Եւստիպիոյ անտես
թեան առանձնութիւնը կը դադարեցնէր, եւ կը
վերջացնէր այն երկրից՝ որ Սե Ծովը եղբոր
բանող երկու սերութեանց նաւական գործութեան
անհասարկութիւնը օտար ազգերուն կ'ազգէր :
Սե Ծովը զոյգ մնալէն դադարելով՝ ամեն ազգաց
մատչելի հսկողութեան ու դիտորութեան վե-
ճակին մէջ կը մտնէր : Եւ ժամանակին կը վեր-
նար այն կարծեացալ փոխոյն վախճումը որուն ըս-
պառնալէն տակը կրնար դանդաղ Օսմանեան
կայսերութեան մայրաքաղաքը՝ մեր ծովային
հաստատութեան մատուցութեամբ : Մեկ
խօսքով, այս յատկագիրը յատկապէս եւ մի-
անգամայն անշահարկի զարգացման թեան
մը խորհուրդն ըլլալով, մեկ կողմէն, ապահովու-
թեան մտնջենա որ երաշխաւորութիւն մը կու-
տար Լաբուայի, միւս կողմէն Ռուսիոյ պատ-
ուոյն չէր դադար : Եւ ալ իր կողմէն փոխադարձ
հաստատութեամբ Վոսիտի ու Գարդանէն
նեղուցներն ապահովար անցուցարձ ընելու ի-
րաւունքը կ'առնար : Վերջապէս այս յատկա-
գրին ընդունելով, երկու կողմէն համար կա-
տարեալ փոխադարձութիւն մը կ'ըլլար, որն որ
ազգաց յարաբերութիւններուն հինն է, ազգա-
րութեան այն անփոփոխելի սկզբունքն է, զոր ա-
մեն ազգայ պատուոյն զգայումը կը յարգէ եւ
կ'ընդունի :

Եստիպիոյ համոզման խելամուտ ըլլալով, մեր օ-
գոտուախտ տերը վերադառն հրաման իրկից իր ե-
րեսփոխաններուն, որ այս յատկագիրն որ-
ժողութեանը փոխ ընենան, ինչ կերպով որ
վախճանեալ կայսեր օրով իրենց արձամբ հրա-
հանգիստներուն մէջ դժուար էր :

Նաւագրական հաղորդակցութիւններն այս
հրամանին իրկելու չհաստատել արդարութիւն
մը տուին : Ռուսի ապրիլ 19ին Սկզբնայի ժո-
ղովին ներկայացած յատկագիրը՝ 20ին Բեռ-
լինոյի քննարկեցաւ եւ 21ին ժողովին մէջ
Ռուսիոյ լիարժեք դեպքաններն մերժելուց :
Եստիպիոյ պարտաւորութիւնը իրենց արքունեաց
հրամանաւ կատարելէն ետեւ, Ռուսիոյ երես-
փոխանները նայն օրուան ժողովին մէջ իրենց ա-
ռած հրահանգին համեմատ ներդրուցներուն բաց-
վելուն եւ Սե Ծովը ազատ նաւարկութեան
սկիզբնայի վրայ հիմնարկ լուծման առաջարկու-

թիւնը ներկայացուցին :
Եստիպիոյ կառավարութեան ուժ տալու համար
նայն յիշատակագիր մը կարգացին, որն որ Սե
րուսիոյ հաստատակցութիւնը պահպանելու
ընդ հանուր շահուն նկատմամբ կայսերական կա-
ռավարութեան առաջարկած լուծման օգուանե-
րը բացատրելու նպատակաւ իրենց շարժաբեր էին :
Բայց առաջարկութիւնը դաժնաբար թեան ձեւի
մայրենի չհամար լինել մը յօդուածներու յոյ-
տարար յուշակ մը կարգացին : Ռուսիոյ լիարժեք
դեպքաններուն խնդրով, այս երկու սերութեան
ներք ծ. Երբ արձանագրութեան վրայ աւել-
ցան Սե Ծովը ստեղծելու յիշեալ գործութիւնները
ընդ Սե Ծովը ստեղծելու յիշեալ ամբիւս փայտութիւն
մըն են այն անկեղծ եւ յարատեւ ջանքերուն, որ
կայսերական կառավարութիւնը Ռուսիոյ պատ-
ուոյն յարմարելու ամեն միջոցներով չզարգեցաւ ի
գործ դնել խաղաղութեան գործին զուլս կը-
լան համար, ուստի հարկաւոր դատեղիքը զա-
նոնք այս պաշտօնական նամակին կցել, որպէս զի
հոս ծանուցած իրողութիւններուն պատմու-
թիւնը կատարեալ ըլլայ :

Եստիպիոյ կառավարութեան, թէ այս յա-
տակագիրը ընդունելու տալու համար մեր լիարժեք
դեպքաններուն ըրած ջանքերը կարող չեղան
խաղաղութեան այն արդէլքներուն որ ասոր դժ եւ
լան գործարարութեան ժամանակը : Եւստիպիոյ
Օսմանեան լիարժեք դեպքան հանուց : Եստիպի-
ոյ թիւնը ըրաւ, թէ իրեն արձամբ հրահանգ-
ները կը պատուիրէին նեղուցները զոյգ պահելու
սկզբունքը հաստատուելու թիւնը : Եւստիպի-
ոյ ամեն ժամանակ այս սկզբունքը իր անխախտութե-
ան երաշխաւորութիւն մը ծանուցած է, եւ կ'ուզէ
միշտ անխախտ պահպանել մեկ զի առնելով քանի
մը պարագաներ, որոնք կրնան որոշուի : Գաղղիոյ
ու Մեզից լիարժեք դեպքանները յամեն շաբաթ
Ռուսիոյ առաջարկութիւնը քննել իրենց ար-
ձամբ հրահանգներուն բոլորովին հակառակ հի-
ման մը վրայ հաստատուած համարելով : Եւստի-
պիոյ, յայտարարութիւն ըրին, թէ իշխանու-
թիւն չունենին այն յատկագրին մանր պարա-
գաններուն վրայ խորհուրդ ընելու : Վերջապէս,
ծանուցին, թէ իրենց արձամբ հրահանգներն ըս-
պառնած կը համարէին : Բայց Եւստիպիոյ արտա-
քին գործոց պաշտօնեան հաստատուելով, թէ իր
արքունիքը բոլորով արտի խաղաղութեան հաս-
տատուելուն ձեռնուու եւ գործակից ըլլալու կը
փոփոխի, ցաւեցաւ որ Ռուսիա Սե Ծովը բա-
նալու սկզբունքը կ'առաջարկէր, երբ միւս տերու-
թիւնները միաբանութեամբ անոր հակառակ
սկզբունքը բռնէր էին իրեն հարկաւոր Լաբու-
այի խաղաղութեանը :

Եստիպիոյ բնաւ, թէ լուծման զանազան եւ
զանազան պատուած չհամարիր, եւ մասնաւոր-
ապէս Եւստիպիոյ մեկ պարտաւորութիւնը կը սե-
պէ համոզմունք թեան միջոցները գտնելու աշխա-
տից : Աստի կը յայտարարէր, որ ժողովին անդամներն
մեկը ընել իր նոր առաջարկութիւններն ունենալուն
պէս, ժողովը նորին կը գումարի :

ՄԱՅԵՆԱԿԱՆ ԵՒ ԵՒՆԵՐԱԿԱՆ

ԳՆԱԳՆՈՅ ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾՈՅ
ՊԼԱՏՕՆԻՒՆ ԵՐԱՆԻՐԱԿԱՆԸ
(Եւրոպայի-Թիւն)

Սեր ինգիլիներն արգարացնելու փորձ չը-
պիտի փորձեմ. անոնց շարժաբերութիւնը յայտ-
նի է : Եւստիպիոյ խօսքի չեմ ուղիւ այնպիսի
պարագաներու վրայ, որ ալ հիմն նպատակ մը
չունին : Եւստիպիոյ միւս յոյսերն է հոս Լաբուայի
ունեցած շահերը Սե Ծովը մէջ, եւ ետքը քրե-

նել, թէ Ռուսիոյ առաջարկած կրկին լուծումը
մեր նպատակին համեմատ զոչ կ'ընէ այն շա-
հերը :

Եւստիպիոյ Գոնտար (Սե Ծով) միայն
երկու գրացի տերութեանց ծովեղբորով պա-
տած, եւ սերիւ տերութեանց պատերազմական
նաւերուն արգելում ըլլալով, շար կողմէն զոյգ
դաշուն մը եղած էր, որ երկու հակառակորդ ան-
հասար գործութեամբ միայնակ մեկ մեկու դի-
մացը մնացեր, տկար հզօրին հաճեցիցը մասնը-
ված էր : Եւստիպիոյ ամբողջ մը իր բերդերուն ու
նաւահանգիստներուն մէջ միշտ նաեւ նստելու
պատրաստ բանակ մը, եւ այն բանակը ամենուր
եւ ամենուր իր յատրաստ նաւատորմը մը կը
պահէր : Եւստիպիոյ պատերազմական գործութիւն
մը պաշտպանութեան համար անօգուտ ըլլալով,
միայն մեկ հարաւոր նպատակ մը ունէր : Մը-
տնջենաւոր պատճառքը մըն էր հաճախատանի
մայրաքաղաքին. եւ զանիկա պատու անթա-
փանցելի պատկերը եւս առաւել կը մեծցնէր
այն վտանգը, որ փոքրիկ վեճի նշան մը տեսնը-
ված ատեն՝ բոլոր Լաբուայի վախ կը պաճաւէր :

Գաղղիա ու Մեզից շատ ջանքեր ընել
ետեւ, որոնք պատմութեան արդէլ պիտի կը-
լան, պատերազմ ընելու հարկաւորեցան, եւ պարտա-
ւոր են թէ ինքզինքնուն եւ թէ Լաբուայի, որ
միշտ իրենց սկսած գործը զուլս չհաննին զէն-
քը վար չէնէն : Պէտք է, որ իրենց ձեռք բերե-
լիք խաղաղութեան ետեւէն ապահով հանդը-
տութիւն մը գայ : Եստիպիոյ կառավարութիւնը՝ Սե
սկզբու կոմիտէն ընդունելու առաջ ուղղու երկու Սե
ծովներուն մէկէն կենցիկ հետեւել : Մեկ խօս-
քով, այն երկու գործութիւնները Ռուսիոյ Սե
ծովը մէջ ունեցած առաւելագոյն գործութիւնը
կը վերջացնէն : Եւստիպիոյ որ Վոսիտի ու Գար-
դանէն (Չամադ-Գալէ) անցքերը կատարելա-
պէս եւ փոխադարձաբար բանալու սկզբունքը վրայ
կը կայանար, Օսմանեան տերութեան հիմնուց
ի վեր իրեն ապահովութիւն ծանուցած կանոնը
կը խախտէր, որն որ 1841ին Լաբուայի ազգաց
իրաւանց կարգը անցած է :

Եստիպիոյ օրա Ռուսիա, որ իր նաւերուն
թիւը պահեցնելու ջանքը՝ իր պատուոյն եւ
ինքնիշխանութեան իրաւանքը դժ համարելով,
չվարանիր Ս. Գոնտար ուղիւ, որ իր ներքի ջու-
րերուն եւ իր մայրաքաղաքին մէջ տեղէն անցնող
մեծ ջրերակին (շահ տամար) մէջ իր ունեցած
անխախտութեան հրատարի : Միջերկրական ծով
մտնելու նոր ծանրաբար մը կ'ուզէ, այսինքն իր ծու-
կային գործութիւնը աւել մեծցնելու միջոցներ
եւ պատրուակ (պահանէ) մը : Եւ այս օգուանե-
րուն փոխարին բաւական կը սեպէ միայն հաճել,
որ այսու հետեւ օտար ազգաց նաւախախտները
կարող ըլլան մտնելու այնպիսի ծով մը, որուն
մէջ ոչ ապաստանելու նաւահանգիստ, եւ ոչ
պարտաւոր նաւարան գտնալու ունին :

Գաղղիա ու Մեզից անուղղակի կերպով
իրենց արձամբ հսկողութեան իրաւունքը գործա-
ծելու համար, պիտի պարտաւորէին մշտնջենա-
պէս ամենուրեք զոչելու ընելու : Եւ ալ կ'ըսեմ,
Պարսն, (եւ այս նկատմունքը մեծ գործութիւն
ունի) թէ խաղաղութիւնը այսպիսի պայմաննե-
րու վրայ հաստատուելու ըլլար նէ, առաջին դիպ-
ուածին ձեռքը մասնըված պիտի ըլլար, եւ գաղ-
ղիացոց ու անգղիացոց նաւատորմիցներուն ի
հարկէ ընհատ կերպով Սե Ծովը մէջ ներկայ
գտնուելուն նպատակը՝ արգէն պատերազմի ըս-
պառնացող վտանգ մը պիտի յայտնէր : Եւ իրզք
անիկա ապացոյց մը պիտի ըլլար, որ Ռուսիա նո-
րէն զուլսելու պէտք ունէր. ըսել է որ իր առա-
ւելագոյն գործութիւնը պիտի շարունակէր, եւ հե-
տեւարար երբորը երաշխաւորութեան նպատակը
ձեռք բերված չպիտի ըլլար :
Եստիպիոյ լուծողոյն կերպով կրնար

ձեռք բերվել թեոր Արաքսոյի իշխանին ու Պ. թիթոսին երկրորդ առաջարկութիւնը ընդունելը: «Երրորդներն արգարեւ զոց պիտի մնային, բայց պատերազմին առաջ ամեն բան ինչ վեճակի զօրութիւնը պիտի նորոգվէր ու ամէր առանց քննութեան իր նաւահանգստին պարիսպներուն ետին, եւ երբոր Սուլթանը մտաւոր յարձակմանէ մը վախ ունենար, այն ժամանակը միայն իշխանութիւն պիտի ունենար իր դաշնակիցներուն ձայն տալու: Այս հրահրին պատասխանը նոր պատերազմ մը պիտի ըլլար, որուն մէջ միանգամայն յայտնի պիտի ըլլար արեւմտեան տերութեանց աննախատեսութիւնը եւ իրենց այսօրուան օրս հետը պատերազմած թշնամոյն վերածնեակ զօրութիւնը: Արեւելի առանց անխոհեմութեան հաճիլ այնպիսի պայմանադրութեան մը, որ վայրկեանական եւ յառաջուցմէ իր իրենց նախատեսութեամբ խռովեալ հանգըտութիւն մը միայն պիտի տար իրենց: Այլ երջանակէս, Սեւ ծովու մէջ Ռուսիոյ առաւելագոյն զօրութիւնը կրնար խափանել, թեոր խաղաղութիւն հաստատված ժամանակին պէտք էր միջոց մը որչէ՛ք օր մը զանիկա խափանելու համար:

Վերջորդ կ'ըլլար, Պարսն, աւելի հեռուն բը՛ւլ այս խորհրդածութիւնը, եւ կը կարծեմ որ ապացոյցներով հաստատեցի, թէ Ռուսիոյ կառավարութիւնը Պարսկաստանի ու Վսփորի բացվելուն կամ գոյգնելուն սկզբունքը ձեռք առնելով, չէիցաւ այն խոտմունքին վրայ, որ Վ. Կեննայի դեպքականական ժողովին մէջ ինքզինքը ներկայացուցած ժամանակը ըրած էր: Այս դատաստանը հաստատելու համար բաւական կը սեպեմ յիշել, որ Պուօլ կոմսը ասորի 26ին վերջին ժողովին մէջ յայտարարութիւն ըրաւ, թէ «Ռուսիոյ ըրած առաջարկութեան մէջ ինքը չէր տեսներ ոչ լուծում մը եւ ոչ իսկ լուծման հիմար. այլ միշտ առաջարկութիւնը միակ միջոցներ կը ցուցնէր: Սեւ ծովու մէջ Ռուսիոյ ունեցած առաւել զօրութեանը դէմ դնելու, թեոր աննեւրեկ վտանգ մը ըլլալու աստիճանին հասնելու բայց զանիկա մշտնջենաւոր եւ իրաց սովորական վեճակին մէջ դնելու կերպով դադարեցնելու չէր ծառայեր»:

Միւսընդ երեւեալ ինքու

ԳՐԵՄԵՆ ԵՎԱԾ ԼՈՒՐԵՐ

Նախընթաց թուով համառօտ եւ թերի տեղեկութիւն մը միայն կրցանք տալ Մալաքոֆի բերդին վրայ եղած յարձակման վրայ: Ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը եկող շոգեանաները աւելի մանրամասն եւ կատարեալ տեղեկութիւններ բերած են այս մեծ եւ արիւնահեղ կրոււոյն վրայ, որոնք արժան կը համարինք մեր արդոյ ընթերցողաց հարգելի մայրաքաղաքիս գաղղիներէն լրագիրներէն առնելով:

Պաշնակիցները՝ ամսոյ 5ին բոլոր օրը սաստիկութեամբ Սեվասթոփոլի ամրութիւնները ումբակոծելէն ետեւ, դիւշերը պատրաստութիւն տեսան առտուան ժամը 9ին յարձակում ընելու:

Պաշնակիցք այս յարձակումը չըրած, ուստի ժամը իննին միջոցները Մալաքոֆի ամրոցէն դուրս ելան երկու թեւ բաժնրված, ու Վանանչ-Սարի ամրութեանը վրայ քալեցին: Ռուսաց այս գործողութիւնը դաշնակիցներուն դիրքն ու յատակադիրը աւրեց. որովհետեւ ուստի շատուր էին, եւ մանաւանդ դաշնակիցներուն քալելը ճամբէն յառաջ կուգային: Ռուսի երբոր մտնեցան, այնպիսի սաստիկ կրակով մը ընդունվեցան, որ շատ մարդ իսկաւ մէջերնուն. միանգամայն գաղղիացւոց տ'Օթմառ զօրապետին բաժնիը (Ֆրգա) թշնամեաց դէմն ելելով, սուխով (սիւնակի) սաստիկ պատերազմ մը ըրաւ, եւ շատ մարդ ջարդելով՝ զանոնք փախուց: Այս յաջողութեան վրայ՝ նոյն գաղղիական բաժնիը յառաջ քալեց, ու ուստաց ուստիներուն ու գնտապետներուն կարկուտին մէջէն անցնելով եւ անհարին զժուարութեանց յարթելով Մալաքոֆի բեր-

դին քով հասաւ. հոն թէպէտ երեք անգամ ետ քշվեցաւ, եւ բերդն ի վեր ելելու համար սանդուղները կարծ եկան, այսու ամենայնիւ գաղղիացւոց զօրքերը զարմանալի քաջութեամբ մէկմէկու օգնելով՝ բերդին պատերն ի վեր ելան, եւ մէջերնուն քանի մը դուրստակ զօրք յաջողեցան ներս մտնելու, ուստաց թընդանօթաձիգ զօրքերը ջարդելու, եւ հոն գաղղիական դրօշակը սնկելու: Քսան լրագիր չափ այս քաջ զօրքերը ինքզինքնին հոն հաստատ բունեցին՝ չորս կողմէն ուստաց թընդանօթներուն ու հրացաններուն կրակին մէջ պաշարված:

Այս գործողութիւններուն ժամանակը Պառնէն եւ Մէյուան զօրապետներուն բաժնիներն ալ աջ կողմէն առաջ քալել էին, բայց երկրին խորտուրդութեանն եւ հոն եղած նորոգութեան (բաւաթաթ եկրի) ձորին մացառներէն (չաւը) արդիվելով, մեծ դժուարութեամբ ծանր ծանր եւ առանց կարգի կը յառաջանային: Երբոր ձորին միւս կողմէն վեր ելելու վրայ էին, որ Մալաքոֆի բերդին քով հասնին եւ ներս մտնող զօրաց օգնեն, ուստաց բազմագունդ զօրքերուն եւ չորս կողմը եղած բազմաթիւ մարտկոցներուն սաստիկ կրակին պատահեցան: Պառնէն զօրապետին բաժնիը դիւցաղնական ճիգեր ըրաւ պատերազմի կարգաւ շարվելու, բայց երկրին գէշութեանն չկրցաւ: Ամենէն քաջասիրտները լեռան գլուխը կը հասնէին, բայց անմիջապէս կը զարնվէին կիյնային:

Արդի այս զարհուրելի պատերազմներն եղած ատենը, անդին ալ անգղիացիները արիւարար Ռէտանի ամրութեան վրայ յարձակել էին՝ դէմերնուն ու քովերնուն ուստաց թընդանօթներուն կրակը ուտելով: Մարտկոցներուն առջեւ հասած ատենին՝ կէս լուսնի ձեւով խորունկ փոս մը ելաւ առջեւին. չկրնարով այս արգելքն անցնել մտածեցին քովէն պտրտիլ ու մարտկոցներուն ետեւն անցնել: Ռուսի զարմանալի աներկիւղութեամբ ծովային զօրաց արուարձանին վրայ յարձակեցան՝ ձմերոցին ու Ռէտանի մարտկոցներուն մէջ տեղէն անցնելով, որ զանոնք ետեւնուն զարնեն: Հոն տուներու աւերակներուն եւ կանդուն մնացած պատերուն ետեւը պատասպարվելով՝ Ռէտանի ամրութիւններուն վրայ քալեցին: Բայց Ռուսերը անգղիացւոց այս յանդուգն շարժումէն վախնալով՝ շատ զօրք իրկեցին այն կողմը, որոնք անգղիացւոց վրայ յարձակեցան: Հարկ եղաւ որ անգղիացիք ճամբանին փոխեն եւ ամեն կողմէն ինքզինքնին պաշտպանեն: Երբ զօրապետը իր 3000 հօգւովը դիւցաղնական քաջութեամբ դէմ դրաւ թշնամեաց: Երտ Ռաիկան այս սակաւաթիւ քաջերուն վեճակին վրայ անհանգիստ ըլլալով, չորրորդ զօրաբաժնիը այն կողմը քալեցուց, որով թշնամին պարտաւորեցաւ իր զօրութիւնը երկուքի բաժնելու: Այն միջոցին գաղղիացի հետեւակ որսորդներու վաշտ մը Երի զօրապետին բաժնին հետ փնայ միացաւ: Այլ կողմէս 23 ժամ սաստիկ պատերազմ մը ետեւ անգղիացիք ետ քալեցան, ու ամսոյ 7ին առտուան դէմ կրցան իրենց բանակը մտնել:

Այս սոսկալի պատերազմներուն ժամանակը տ'Օթմառ զօրապետին բաժնիը հաստատ կը կենար Մալաքոֆի ամրութեան մէջ: Հրամանատար եւ զինուոր հետ զհետէ կը զարնվէին կիյնային դրօշակին բոլորտիքը, ու ոչ ալէն, եւ

ոչ ձախէն սպասված օգնութիւնները չէին գար: Դամը տասնը մէկ ու կէսն էր, Բէլիսիէ զօրապետը տեսնելով՝ որ այս քաջ զինուորները տասնապատիկ աւելի մեծ զօրութեան դէմ աւելի երկար դիմանալու կարող չեն, հրաման իրկեց որ ետ քալին: Հարկ չէ բսել, թէ գաղղիացւոց զօրքերը վերջին աստիճան զայրազին դժկամակութեամբ մը Մալաքոֆի բերդէն դուրս ելան: Այս քաջվեցին գրամանալի քաջութեամբ եւ բարեկարգութեամբ եղաւ, այնպէս որ ուստերը չհամարձակեցան ետեւնուն կիյնալու: Պառնէն եւ Մէյուան զօրապետներուն բաժնիներն ալ նոյնպէս ետ քալեցան Բէլիսիէ զօրապետին հրամանաւր:

Այս պայպէս վերջացաւ այս ահազին պատերազմը, որուն մէջ դաշնակից զօրքերը դիւցաղնական քաջութեամբ կուռեցան:

Այս սորինահեղ պատերազմներուն ժամանակը՝ ումբակոծութիւնը վերջին աստիճան սաստիկութեամբ կը շարունակէր: Երկիրը մինչեւ հեռուններն անգամ կը դողար ու կը տարտէր ինչպէս սաստիկ դեմաշարժի ժամանակ:

Ամսոյ 7ին՝ զինարդարման դրօշակ լացվեցաւ առտուրէն մինչեւ իրկուն, եւ երկու կողմէն իրենց մեռեալներն ու վիրաւորները ժողվեցին:

Մեռեալներուն ու վիրաւորներուն թիւը իրիտ տարրեր կերպով կը հաշուեն: Առջեւ բերանը գաղղիացւոց կողմէն 5000 մեռած ու վիրաւոր հաշուեցին, ետքը այս թիւը 4000 ի իջաւ, վերջը 3000 ի եւ շատերն այս վերջին թիւը ճիշդ կը համարեն: 170 ալ հրամանատար կայ մեռած ու վիրաւոր: Մեռնողներուն մէջ են նաեւ Պառնէն եւ Մէյուան զօրապետները: Առաջինը պատերազմին մէջ մեռաւ, երկրորդը ծանրապէս վիրաւորվելով հետեւեալ օրը մեռաւ:

Անգղիացւոց կորուստը 1600 զինուոր եւ 85 հրամանատար կը հաշուեն: Մեռածներուն մէջ են Քամպէլ եւ Երի զօրապետները եւ Երկ գնդապետը: Չ'ոնս զօրապետն ալ ծանրապէս վիրաւորվել է:

Այս անցաձող յարձակումը դաշնակից զօրաց աշխոյժն ու եռանդը եւս տուաւ Էրորդեքի: «Մենք հիմա սորվեցանք Մալաքոֆ մտնալու ճամբան, կրանք գաղղիացւոց զօրքերը, պիտի մրտնենք, եւ ալ չպիտի դուրս կըլենք»: Բէլիսիէ զօրապետը ըրաւ Ռակլանին ըսած հետեւեալ խօսքը ստեպ կը կրկնէ. «Ասիկա ես ետ երթալ մըն է՝ աւելի աղէկ ցատիկելու համար»:

Պաշնակից նաւատորմիդն ալ մասնակից եղաւ այս մեծ պատերազմին: Ամսոյ 5ին չորս գաղղիական եւ վեց անգղիական մեծ պոռտակաւոր եւ այսպիսի կրկնայարկ պատերազմական նաւեր եւ բազմաթիւ Ֆրգաթ ունեւր, ընդ ամենը 40 նաւ պատերազմի կարգաւ շարված էին Սեվասթոփոլի առջևը: Ամեն մէկ շոգեանա հետ զհետէ ուստաց ամրութիւններուն առջեւն անցնելով իրենց բոլոր թընդանօթները մէկէն կ'արձակէին: Մէկ քանին խիստ մօտ երթալով՝ նաւահանգստին բերնի շղթան մէկ քանի տեղէն խորտակեցին. բայց տեսնվեցաւ, որ հոն ընկղմած ուստի պատերազմական նաւերէն՝ ներս մտնելու ճամբան բոլորովին գոցված էր: Անգղիական Սեպ շոգեանաւը մինչեւ յիսուն մէթրօ Պոստանդինի բերդին մօտնալով 17 ուստի

կերաւ եւ 11 վիրաւոր ու 2 մեռեալ ունեցաւ: Բերնու Ռոյու շոգեանաւը 9 ուստի կերաւ եւ 7 վիրաւոր ունեցաւ:

Ամսոյ 6ին իրիկունը նաւատորմիդն իր սովորական տեղը երկաթ նետեց:

Ամսոյ 7ին դիշերը ուստերը դուրս յարձակեցան Վանանչ-Սարին առջեւ գաղղիացւոց շինած ամրութիւններն աւրելու, բայց շատ մարդ կորանցրելով ետ քշվեցան:

Այլ երոյնչեալ պատերազմին օրը Պոսքէ զօրապետը, բարձրապատիւ Էօմէք փաշան եւ սարտենիացւոց Տէլլա Սարմորս զօրապետը Չէրնայայի միւս կողմ յառաջ քալելու շարժում մը ըրին, բայց դեռ այս շարժման վրայ լուր մը եկած չէ:

Պաշնակիցները Ազախու ծովին մէջ Ռուսիոյ ունեցած բոլոր ամրութիւնները, նաւերը համբարանոցներ եւ արքունի շինութիւնները այրելն ու կործանելն ետեւ, Արքան ալ ինչպէս նախընթաց թուով ըսած ենք՝ հիմնայապալ ըրել կործանել են, մէջի ընակիցները դուրս հանելով, որոնցմէ 1200 հոգի Վ. Պոլեխի կ'ըլլան: Միւսիկ Աշնի Պալէի մէջ եւ Նաւրօ հրուանդանը հինգ հազար Օսմանեան զօրք եւ քանի մը խուճի ալ անգղիացի ու գաղղիացի զօրք պահպան գրել են՝ առատ պաշտարով: Այս զօրքերը բաւականապէս ամրացած են եղեր հոն, անանկ որ ուստաց կողմէն վրանին յարձակում մը ըլլայ նէ, երկու ժամանակ կրնան դիմանալ եւ օգնութեան սպասել: Բայն Ֆրգաթներն ալ ներուցին բերանը պահպանութեան դրվել է:

Պաշնակից ծովապետներն Անարայի ամրութիւններն ալ աքէ անցնելէ ետեւ, քաղաքը պաշտպանող զինաւոր բերդերը կործանել տուեր են վառօդով: Ետքը հրաման տուեր են չէքէզներուն որ աւերման գործը լմնցնեն, անոնք ալ խօսք տուեր են այս պաշտօնը հաւատարմութեամբ կատարելու, եւ այս մասին տարակոյս չըրվել: Չէքէզներուն խօսքին նայելով, ուստաց զօրքերը Անարայի մէջ կրցածին այրելն ետեւ քաջված ատենին ալ մօտի գեղերէն երկուքը այրել են: Այն չէքէզներուն խօսքին նայելով, Անարայի մօտի լեռները բնակող բոլոր չէքէզները ոտք ելել են ուստաց դէմ:

Արապի իրիկուն Վերմէն եկող Բաւա շոգեանաւը լուր բերաւ, թէ իր ճամբայ ելած ատենը՝ դաշնակիցները կը պատրաստվէին եղեր վերստին յարձակելու: Սեվասթոփոլի ամրութիւններուն վերայ:

Երկու շարժիլու երկքաղթի օրը Վերմէն եկող շոգեանները լուր բերին, թէ դաշնակիցները ամսոյ 6ին պատերազմին ի վեր կը պատրաստվէին նոր յարձակում մը ընելու: Մալաքոֆի բերդին դէմ: Բայց աս անգամ կանոնաւոր պաշարման ձեռք զարկել են՝ նոր իրամներ բանալով եւ մարտկոցներ շինելով ուստաց ամեն մէկ մարտկոցներուն դէմ: Այս աշխատութիւնները մեծ փութով յառաջ կը տարվին, եւ քիչ օրէն պիտի լմնան:

Ահօզէվէն կը գրեն, թէ 30 հազար ուստաց նոր զօրք հասեր է Ահօզ-

Լեյկի դէմ յատկացած ուսաց բանակը: Ասկէ կերելի որ ուսերը նոր յարձա- կում մը ընելու դիտաւորութիւն ունին Ահօզէվէի վրայ: Բայց տարակոյս չկայ որ այս անգամ ալ բան մը չպիտի կրնան ընել, որովհետեւ Ահօզէվէ խիստ զօ- րաւոր մարտիկներով ամրացած եւ բազմազունը եղիպտական ընտիր զօրքեր պահապան ունենալով, թշնամեաց յար- ձակումէն ընաւ չվախալու վեճակին մէջ է:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բարձրագատիւ մեծ եպարքոս Ալե փաշան որ արտաքոյ կարգի ղեկավարու- թեամբ Ա իննա զայցած էր, կիրակի առ- տու մայրաքաղաքս հասաւ: Ա տանային: Շողեմաէն ելելուն՝ Ա. բարձրութիւնը անմիջապէս Չարաւանի կայսերական պա- լատը գնաց եւ օգոստոսիաւ ինքնակալին ներկայացաւ: Ասկէ Պահճի Պարու ել- լելով, հանդիսիւ Ռ. Պուռը դնաց, ուր իր մեծ Կարգաբաժնի տնօրէնի հրո- վարակը կարգադրելէն ետեւ, տէրու- թեան բոլոր նախարարներն ու բարձրաս- տիճան պաշտօնատարները զինքը շնորհա- ւորեցին, եւ անմիջապէս տէրութեան պաշտօնէն ժողով եղաւ: Բարձր. Ա- լե փաշան Ա իննայէն մեկնելէն երկու օր առաջ մայիս 26 ին՝ Ա. տարիոյ կայսեր ներկայացեր, Ա. Ստեփաննոսի կարգին մեծ խաչանշանը ընդունելէ յետոյ վեհա- վառութեան ձեռքէն:

Կարգումէն եկած նամակները կը ծանուցանեն, թէ Անատոլի կայսե- րական բանակին սպարապետ Ա. արքի- փաշան եւ անգղիացի Ուլիխամ փաշա զօրապետը Վարս գացեր են քաղաքին պաշտպանութեանը հոգ տանելու, որուն վրայ ուսաց կողմէն յարձակում մը ըլ- լալու կասկած կայ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԵՂՂԻՆ: Բորթուկալ թագա- ւորը եւ եղբայրը որ հիմա Փարիզ են, քիչ մը ժամանակ ալ կենակէն ետեւ՝ Պրիւ- սէլ եւ անկէջ Լոնտրա պիտի երթան, կրան, ուր Անգղիոյ թագուհի Սեւ Ալ- պերթ իշխանին հետ տեսնուելէն ետեւ, Լիզպոնա (Բորթուկալ մայրաքաղա- քը) պիտի դառնան:

ԱՆՍՏՐԻԷ: Կըսվի թէ զինուորա- կան պատրաստութեան պատճառաւ տե- րութեան գանձը ներդրեան մէջ ըլլա- լով, կառավարութիւնը դիտաւորու- թիւն ունի զօրաց թիւը առ այժմ 100 հազար հոգի պակսեցնելու: Գերմա- նական լրագիրներէն ոմանք՝ այս լուրը սուտ հանելով, կրան, թէ բանակնե- րուն մէջ հիւսնաւորութիւն չպատահելու համար՝ զանոնք մասն մասն բաժնելու եւ ոչ թէ պակսեցնելու դիտաւորութիւն կայ:

Ա. Ֆրանչիսկոս կայսրը Վալե- ցիայի ու Թրանսիլվանիայի զօրաց բա- նակներն աչքէ անցունելու գնաց:

ԻՏԱԼԻԷ: Թուրքներն զրկած նա- մակները կը հաստատեն, թէ Սարոն- նիայի թագաւորը Փարիզ եւ Լոնտրա ծանապարհորդելու դիտաւորութիւն ու- նի:

— Առմէն յունիս 1/13 թուով

լուր կուտան, թէ Անթոնիէի կարգի- նալը սպաննելու փորձ մը եղեր է առջի օրը:

ՍՊԱՆԻԱ: Քառասնամեակն ա- պրտամբութիւնը բոլորովն զսպրկեցա- կըսեն Սպանիայի լրագիրները, բայց ու- ընչ շփոթութիւն մը ծագած է այս մի- ջոցին: Տէրութեան նորընտիր պաշտօն- եաները՝ յետախաղաց սկզբունքներու տէր անձինք սեպտեմբր, պատգամաւորաց խոր- հրորարանին մէջ աղէկ ընդունելութիւն չգտան, ուստի կերելի որ ասոնք ալ պի- տի փոխվին:

ՌՈՒՍԻԱ: Ըրտու ծովը դաշնա- կից տէրութեանց ձեռքն անցնելուն վրայ՝ Ալեքսանդրով ու Վրոբլի զօրքերուն այն կողմէն պաշարը արդիվելով, կառա- վարութիւնը դիտաւորութիւն ունի կը- սին շտապով երկաթուղի մը կամ գոնէ լաւ ճամբայ մը շինելու հարաւային Ռու- սաստանէն մինչեւ Բեռլինը (Օր Գա- բուսու), որպէս զի Ռուսիոյ ներքին դա- ւառներէն Վրոբլ մաշար խրկելու դի- րութիւն ըլլայ:

— Բարսելիս Մարաշխար Ա. օլ- հինիայի մէջ գումարված ուսաց բա- նակը գացեր է՝ բազմաթիւ զօրաց գուն- դեր խրկելու Պատարապիա եւ Վրոբլ:

— Շվեդի տէրութեան ու արեւ- մտեան տէրութեանց մէջ դաշնակցու- թիւն մը հաստատվելու հաւանականու- թեանը վրայ կասկածելով, կառավարու- թիւնը Մանիուքօ իշխանը արտաքոյ կար- ղի ղեկավարութեան պաշտօնով մը Սթո- քոլմ (Շվեդի մայրաքաղաքը) խրկեց:

— Բեռլինի յունիս 1 թուով Ա իննա տրված հեռագրական լուր մը կը ծանուցանէ, թէ Հայաստանի ուս- սաց բանակին հրամանատար Մուրադե- կվ զօրապետին հրաման գացեր է, որ յարձակողական պատերազմի ձեռք զար- նէ: Այս զօրապետը Ռուսիոյ ամենէն ձեռներէջ եւ յանդուգն զինուորական- ներուն մէկն է կրան:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Մուրաթեան վարժարանին վեճե- րուն վրայ Փարիզէն գրված շահաւետ եւ ընդհանուր ազգայնոց ուշադրու- թեանը արժանի յօդուածը որ գտտ տես- րակաւ ապելու խոստացեր էինք, մասն մասն Փարիզէն գալով եւ հետ գհետ տպվելով՝ 91 երեսէ բաղկացեալ տես- րակ մը եղաւ, եւ արդէն հրատարակվե- ցաւ մայրաքաղաքի մէջ:

Այս տեսրակին նիւթն է, նախ՝ Մուրաթեան վարժարանին վերատեսուչ- ները փոխելու համար Ա իննիկի միւ- թարեան միարանութեան արքայ վերա- պատուելի Հիւրմիւզեան Գեորգ եպիս- կոպոսին Փարիզ երթալը: Բ. Ա արժա- րանին վերատեսուչ վերապատուելի Հ. Սարգիս վարդապետին դատաստանի դա- տաստան քաշկաւովի եւ վերջապէս Հ. Արթուրոս վարդապետին հետ վարժարա- նէն դուրս ձգուելը: Գ. Ա արժարանին տղոցը մէջ ծագած շփոթութիւնը, եւ ա- նոնք զսպելու համար՝ ի գործ դրված բը- նական միջոցները: Դ. Ա արժարանին պարզեւտու եւ հիմնադիր աղա Սամու- էլ Մուրաթին դիտաւորութիւնը եւ անոր կտակին շարաւար գործարկելը Միւ- թարեաններէն: Ե. Ազգին ունեցած իրաւունքը վարժարանին վրայ:

Ահա այս հինգ նիւթերուն վրայ զը- խաւորապէս շարադրված է այս տես- րակը, որուն մէջ եղած մանրամասն գե- ղեցիկ նկարագրութիւնները, պատմա- կան ճշդութիւնը, խոհեմ եւ քաղաքա- վար ոճը եւ մանաւանդ զովիկ ազդասի- րական ոգին մեծ պատիւ կրնեն Արժա- նայալը Պ. Ջուռը գիտնական եւ բա- նիրուն հեղինակին:

Այս կարեւոր տեսրակին վերջերը Մուրաթեան վարժարանին հիմնարկու- թեան պայմաններուն վրայ տրված տե- ղեկութիւնները եւ արդոյ հեղինակին ըրած ուղիղ եւ հանձարեղ խորհրդա- ծութիւնները լաւ հասկըցվելու համար, արժան կը համարինք հանգուցեալ աղա Սամուէլ Մուրաթայ կտակին վեցերորդ յօդուածը հոս գնել, ինչպէս որ հրա- աարակված կը գտնենք Մուրաթ Վառնոյն ապրիլի ամսատետրին մէջ:

«Այս իմ հաշուեգրքում մին որբոց ազբառաց եւ տնանկաց հաշիւ ունեմ. իմ ստացուածքիցն մին հարիւր եւ յի- սուն հազար հուն՝ հանեն եւ տանեն նոյն հաշիւն. եւ յետ ասացեալ հարիւր յիսուն հազար հունն ասացեալ հաշ- ւումն տայիքս գումարի, ասացեալ գու- մարի բոլորն թողման ամ Հայոց ազգի որբ եւ ազբառ մանկանց դպրատան շի- նութեան համար, որ ըստ խորհրդոյ եւ միջնորդութեան Ա իննիկի միանձանց որ մի կողմէն Եւրոպիոյ որ անդակ հա- մարին՝ գետին գնեն, եւ ասացեալ գետնի եկամուտն քանի մանկանց տարեկան ծա- խուցն որ բաւական առի, այնքան Հայոց ազգէն որբ եւ ազբառ մանկունք պասց- եալ դպրատունն ձրիապէս ուսումն եւ լեզուք ուսանեն եւ դառնան իւրեանց հայրենիքն:

«Աւ պարտականութիւն չլինի ա- սացեալ դպրատանն ուսանողաց վերայ քահանայ լինելոյ. բայց եթէ ոմանք իւր- եանց ազատ կամուս յօժարեցին քա- հանայութեան, լինիցին:

«Աւ եթէ ոմանք հարուստ անձինք եւս ազգէս Հայոց կամեցին գմանկունս իւրեանց վերոյ ասացեալ դպրատան ու- սուցանել, կարող ան, զճախն հատու- ցանելով. քանզի դիտաւորութիւն իմ վան այս դպրատան շինութեան է վան ազբառ մանկանց ուսուցանելոյ. այսինքն վաննոցա որոց հարքն չքաւորք են. վան չկարելոյ նոցա զճախն դպրատան հա- տուցանել, զանց առնեն ուսմամբ ման- կանց իւրեանց, եւ անմեղ մանկունքն մնան զուրիք ի յամենայն ուսմանց եւ դիտութեանց, եւ որոյ վան գրեթէ ըստ մեծի մասին անտէրունը ազգս Հայոց տղիւք են:

«Աւ յուսամ՝ Աստուած, զի եւ այլք հարուստ անձինք յազգէս Հայոց, յետ ձառակելոյ զքաղաքութիւն ուսման դպրատանն զորս իմով միջնորդութեամբ սկսանի, եւ նոքա իմոյ շաւղայն հետե- լեցին, եւ այնու կարելն լինիցի սիւռել ի մէջ ազգիս, եթէ ոչ բոլորովն, զոնէ ըստ մասին, զայս դիտութեան եւ իմաս- տութեան, եւ անտերունչ ազգս զարթ- նուցու ի քնոյ թմբութեան եւ անհո- գութեան:

«Աւ վան կառուցանելոյ զդպրա- տունն եւ ի գործ դնելոյ զտարեկան ե- կամուտ գնեցեալ գետնոցն, եւ յաղագս տեսակաց ուսման եւ լեզուաց զորս կա- ճութեան:

միմ զի ուսանիցին մանկունքն ի յիշեալ դպրատան, եւ վան որպիսի կարգաւ եւ կանոնիւ առաջացուցանելոյ դպրատունն եւ որպիսի վարելոյ ընդ նա, զկարծիս իմ յատուկ գրեցեալ ներփակեցի ի յայ- արմ, թողեալ հպատակ ուղղութեան, եթէ սխալացեալ լինիցիմ, կտակախտա- րացն իմոյ եւ հարց Միւթարեանց, ու- բոց միջնորդութեամբ կամիմ զի կա- ուսցի դպրատունն, զխաւանս կարծե- աց եւ կարգաւորութեանց իմոյ ուղղել. իսկ եթէ կարծիս եւ կարգաւորութիւնն իմ ուղիղ դատեսցին, այնու ձեւով ա- ուջացնեն: Աւ այսքան առ այս»:

ՌԱԵՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անգղիոյ նաւախուժքին հրամանա- տար Այրնա ծովապետին որդին, որ անցեալ շաբթուան պատերազմին մէջ սրունքէն ծանրապէս վերաւորված ըլլա- լով Ա. Պօլիս բերված էր, շաբթ օրը թարապիսի անգղիացոց հիւանդանո- ցին մէջ մեռաւ:

— Մայրաքաղաքի նորընտիր ղեկաւան Պ. Թաւմէլ ամսոյս 1 ին Փարիզէն ծամբայ ելեր է՝ Ա իննա, Թրիէստ, Ա- թէնք երթալու, եւ անկէջ Ա. Պօլիս դա- լու նպատակաւ:

— Երեքշաբթի օրը ժամը ութու- կէսին միջոցները Թարսուս շողեմաւը Պէթիլքաթէնէն գալով Օրթագեղ ձա- նապարհորդ հանելու ատենը, շողեմա- լին Քաթիլիս որ Միթիլ անուն ե- րիտասարդ մըն էր, ղիպուածով ծովն ինկաւ խղրվեցաւ, եւ մինչեւ այսօր մարմինը գտնուած չէ:

— Ազգային ուսումնականներէն Ֆիլիքա մականուանեալ ծերունի Պօ- ղոս պատուելին՝ որ իր զմազան գրուած- ներովը եւ կրկար ժամանակ ազգին ըրած ծառայութեամբը ամենուն ծանօթ է, շաբթ օրը իւր մահկանացու ընթացքը վճարեց եւ կիրակի օրը արժանաւոր հան- դիսիւ թաղվեցաւ:

— Անգղիոյ ծովապետութեան գոր- ծակալութիւնը այս միջոցին կ'զբաղի մե- քենայ մը Վրոբլ խրկելու, որ 24 ժա- մու մէջ 30-40 հազար զօրաց համար զտեալ լաւ ջուր կրնայ պատրաստել: Գարդոյ կառավարութիւնն ալ այս օ- բինակին պիտի հետեւի կրան:

— Յառաջիկայ յունիս ամէն սկըս- եալ տանկերէն նոր օրագիր մ'ալ պիտի հրատարակվի մայրաքաղաքիս մէջ Ռե- լեթէ Տէլէէ անունով: Այս օրագիրը որուն հրատարակիչն է՝ Պ. Յօհաննէս Չամուռեան գիտնական պատուելին, ամիսը երկու անգամ պիտի ելլէ, եւ սուսուսեցիկը երեսէ բաղկացեալ քա- ուսմալ տեսրակի մը ձեւով: Արիթը պիտի ըլլայ՝ Արօնական, Բարոյական, Արուեստական եւ Բանասիրական:

Ոճը եւ լեզուն պարզ եւ ամենուն հասկանալի պիտի ըլլան:

Ստորագրութեան տեղին է մայրա- քաղաքիս մէջ Մեքմանը Պ. Յարու- թիւն Մարգարեանին գրութամուռու- թեան տնեակը: Տարեկան գինը 80 ղու- ուու է:

— Արիակի օրը ժամը 5 ին միջոցնե- րը Արիլն ձամիսի ըսված մեծ մղիկի մը գիմացը տունէ մը հրդէհ ելելով՝ քիչ ժամանակի մէջ այնպէս ծաւալեցաւ, որ քանի մը ճիւղ բաժնրվելով մէկ ծայրը մինչեւ Աք Սարայ, միւս ծայրը Անկա եւ երկրորդ մինչեւ Ալեկ Զիւլիս ըսված

Հուռը Հեղինակու սուկ մըն է որ 9 քրանք ու 34 հարկերով կընէ:

